

Издази сваке седмице
на читавом табаку.
Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредиш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.“

ГЛАС НАРОДА.

Цена је. листу:
на годину 4 фор
на по године . . . 2 „
на три месеца . . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

УЧИТЕЉСКИ ЗБОР У НОВОМ САДУ.

Ових дана поименце 25. и 26. и 27. о. м. беше овде у Новоме Саду збор учитеља епархије бачке. На збор се овај искупио леп број учитеља. Изостао је тек онај, коме је болест или друга велика нужда каква на путу стајала. Сваки дан до подне држао је рефернат школски за бачку предавања о новој мери, а после подне имали су учитељи састанке своје. И предавања и састанци беху у овдашњој српској школи.

Предавање удешено је било за учитеље те преко њих дође у шири свет, рад пак на састанцима њиховим саопштавамо по записницима њиховим, од којих један улази у данашњи број овога листа.

Седнице беху јавне те осим онога што се у записнику наводи допуштено је и друге прилике на јавност изнети. Дух договора, живот прави, потпун рад, не да се у записницима описати, и то нам даде повода да о збору учитељском и поред записника коју проговоримо.

На збору овоме, нарочито на првој седници избила је на површину општа тужба, или блажије да речемо, жалба на власти школске, почињући од школског местног управитеља до самог сабора.

Ово је заиста доста немила појава, прећутати је значило би затворити очи да не видиш оно што је пред тобом. Да је један два липожалио се, ми би их утишавали да како са другима тако ће и са њима боље поћи; али када сви у глас, и то већ не више глас бола него глас огорчења ударе, онда они, којих се тиче ма они колико велики ма колико високи и јаки били треба да застану и рекну: доста је, мора се другим путем ударити. „Како ће учитељ живити, како ће до своје крваво заслужене плате, како ће до мировине, како ће до угледа доћи, то се никонербине, издају се наредбе, али се само оно у њима извршује што је зло по учитеље. да учитељ своју дужност изврши на то мотри и онај, који марву сеоску у поље тера али да учитељ и своје право добије на то се нико неосврће. Нигде не заклоне и заветрине него правце учитељ нема. Сабору је црква кћи а школа насторче.“ Тако и овај мах чусмо а и дотле слушасмо јадиковање учитеља

Колико је нама познато стање учитеља, ово су праведне тужбе њихове. Ово су тужбе, о којима не само школска власт него и сам народ треба да се промисли. Куда то може довести?

Један је од браће учитеља, када беше реч да се на сабор збор у нечем обрати сасвим десператно очајно рекао: не треба, неасни; други исто осећаше као и он, али још не прекинуше сламке.

Шта је то?

Одлази виси поуздање учитеља у своје власти.

Шта ће бити, ако се и ова одкине?

На то нећемо ми давати одговора, нека га даду они, који учинише, да је дотле дошло.

Заиста, кад сабор представку учитеља путем закључака у зборовима истом оном пажњом узима као и тужбу праће против игумана, онда није чудо, да је у учитељству овладала нека очајна огорченост.

Да код учитељства потичу захтеви из просте гадне себичности, ми би први били, који би их осудили, али учитељ је, и овако потиштен, увек тамо, де је стати за народно право, де је сачувати народни образ, ма и лебац свој изгубио, снага дакле његова народна је снага.

За то баш сви, којих се тиче треба да озбиљно пораде, да се дух, који завлађује учитељством зарана сузбије, али и ту не помажу нови „хати хумајуми“ повластица турска, којом се хришћанима зајемчују многа права на паниру, ту мора бити потпуно ослобођење јер учитељи се не боре за учитељска него за човечија права.

Ми се уздамо у родољубе српских учитеља, да они неће пренаглити, да ће, кад су и дотле и сада се претрпнати докле се не даде прилика да им се на меродавном месту глас чује. Сабор ће јамачно на јесен се састати ако не на јесен оно на пролеће. Пролеће ово јамачно неће бити за учитеље као што је србијанско за јадну рају у Босни и Херцеговини, онда нека учитељи ставе свој ултиматум, па ако то не помогне онда ће — као што и Србијанац Бошњаку почучују — ослободити се сами.

држане седнице учитељска збора 25. авг. 1875. у присуству учитељства епархије бачке дијецезе у Н. Саду:

Бр. 1. Скупљено учитељство пре него се конституисало изабрало је себи председника по годинама најстаријега г. Ђорђа Петровића и Пају Дамјановића за перовођу за време — који своја места заузму.

Бр. 2. По старешинству председник г. Ђорђе Петровић позове: да се приступи конституисању т. ј. избору председника. — Буде једногласно г. Настић за председника изабрат.

Бр. 3. председник заузевши место своје, позове скупљене да подпредседника бирају — изабран буде г. Ст. Жекић за подпредседника.

Бр. 4. Председник ставља питање: колико перовођа жели збор имати. — Изјаве се за двојицу, и буду изабрани Миковић и Дамјановић за перовође.

Бр. 5. Председник изјави да је збор конституисан и да сад треба прећи на дневни ред и то: о мировинама учитељским и о школским штетницима, и после позива председник скупљене: имали који од учитеља предлог, који би пре хтео ставити на дневни ред?

Докић Алекса радује се покрету питања о учит. мировини, но толико му је жао, што је ово учињено без раније обзнане, и жели да се ова ствар одложи а друга која ствар на дневни ред стави.

Председник одговара да је уместна примедба Докићева, но нада се да г. референт има сигурно упутства на то.

Референт разјасњује да је питање о мировини учитељима, који на зборове долазише познато у толико, у колико је о овоме говора било, пошто су и учитељи нацрт једних миров. правила израдили. Изјављује да савет још није израдио нацрт правила за учит. мировину. Сада још долази и та околност а то је да је сама држава о томе донела закон према ком мора се за законом означено време одлучити: хоће ли се за српске учитеље основати нарочити миров. фонд или ће исти приступити држ. пенз. заводу. Излаже своје мишљење да би требало да овај збор изрази се за оснивање посебног пензиј. завода за српске учитеље, и наводи све разлоге који говоре за то.

Марковић непристаје уз Докића предлог, него усваја оно, што је референт предложио.

Дамјановић жели да стави предлог Докић о којем да се већа и тада може своје мишљење казати да ли да се већа о истакнутом дневном реду или ће по предлогу Докића за неко време одступити.

Докић одговара, да он истина није навео шта жели да дође на дневни ред, а то с тога, што је тим путем желио докучити: је ли епарх. школски одбор и што друго на дневни ред истакао.

Глибоњски неће да се ничему пре приступи докле. докле на наше закључке нечује решења, предлага да се ничему неприступа, докле се решење на досад свршени рад учитељски не добије.

Миковић није за то, да се питање пензије отложи — као што то Докић жели — јер то није штатут, који би се имао критиковати, него што се овде иште само начин, како би се имале пензије основати, он је да се то питање одпочне, а на говор Глибоњског, вели: да би само пристао, да се жалба на сабор пошље.

Душан Стојшић држи да говорници нису добро сватили референта, те се од ствари удаљују — референт је позвао нас да се изјаснимо: какав положај да заузмемо према државном пензијоном заводу, приступа предлогу Миковића, који на то смера: или да се изјаснимо какав положај да заузмемо према државном пензионом заводу, или засебна одредења сачинимо.

Референт одбија нападај Глибоњског на школски савет и жели ако што има, да се то лојалним путем учини — да се агитација учитеља учини, која би власти приморала, да морају о пензији решење донети, навађајућ више начина, којим би се ово могло учинити.

Паја пл. Михајловић мисли да се збор не може изјаснити да ли ће се подизати особити фонд, јер није израђен штатут за исти. кога би збор могао упоредити са државним пензионим законом. У даљем пошто смо имали, већ нарочити фонд, који је нестао, и нема изгледа да би својом снагом могли основати фонд, то ако се мора већ ступити у пенз. фонд, онда налази више гаранције у држав. заводу.

Дејановић чуди се предговорнику, да он све установе народне — презире а државној — ако се већ мора као што рече предговорник — приступа — као што се и чуди да предговорник веће гаранције у државној установи има, него што би у својима имао, — предлага да се жалба изрекче: што власти наше закључке у обзир до данас неузеше и што решење на исти нису донеле — није да се данас већа о пензијама него хоће: да наше власти нацрт поднесу зборовима на претрес, и то да ћемо тек саслушавши мишљење свију зборових, решења донети.

Никола Бугарски иште да се државни нацрт на српски преведе, за то, што наше учитељство неразуму мађарска језика.

Душан Стојшић иште да се од ствари неудаљујемо, него да се предлог Докића и Глибоњска на гласање стави и ако се Докићев усвоји, тада предлага да се један подбор изабере који ће операт до сутра зготовити.

Лаза Михајловић иште: да се власт наша умоли да нас од државни налога, који нас присиљавају да морамо у државну пензију ступити ослободи.

Хорват Радослав није да ступамо у државан завод, него да засебно пензионим фонд сачинимо није да се ова ствар надаље одбије, него одма да се приступи раду — уз референта предлог пристаје.

Петакровић хоће да се жалбе властима изреку, и да учитељи се сами о себи почну старати, на власти нечекајућ за то, што се наше власти слабо о нама старају.

Дејановић иште од г. референта да се изјасни да ли ми морамо или не, почем се пресија на учитељство чини у државни пензиони завод ступити?

Референт г. Ст. Поповић каже: да не морамо, и којега буде местна власт терала, нека се епарх. власти обрати. У продуженом даље говору своје мњење излаже: да збор усвоји: да ургира код сабора за ову ствар и тиме сабор пожури да ову ствар што пре зготови.

Јован Михајловић предлаже: Да се изјави да је жеља збора да хоће засебан пензијони фонд да има — друго: да се уз жалбу иште напрт за пензијони фонд.

Председник изнаша предлоге на гласање и то:

Предлог Докића, који хоће да се ова ствар на даље одбије, пошто нисмо приправни.

— Глибонсков предлог: да не већамо о овој ствари зато што школека власт закључке наше није у обзир узела.

— Миковића — да се по изречењу жалбе приступи раду. — Усвојен предлог Докића са допуном Душана Стојишића, који жели да се бира један подбор, који ће образложен предлог идућој скупштини сутрашњој поднети. У одбор бирају се 10 лица и то: Насић, Душан Стојишић, Јован Михајловић, Докић, Миковић, Аркадија Поповић, Вучић Референат, Ајдуковић, Дејановић и Дамјановић.

У Н. Саду 25 августа 1875.

Паја Дамјановић
пероваћа

Јован Насић
председник

ВОЂЕ У УСТАША У ХЕРЦЕГОВИНИ.

Ми смо у једноме броју овога листа донели опис главнога вође у устанку Херцеговачком Љубибратића Сада смо у стању да и о другима Херцеговачким вођама коју речемо. Бечки лист „нови бечки дневник“ има на бојишту Херцеговачком нарочитог извештача свога. Исти је писао из главнога усташког стана 19. о. м. поменутоме листу и описао шест усташких вођа. На првоме је месту Љубибратић. Како је ово што исти извештач пише сасвим друго нешто од онога, што смо ми о њему саопштили то доносимо потпун извештај поменутога дописника који гласи:

„Главни вођа устаника о коме се досада највише говорило, Мићо Љубибратић, то је права херкуланска¹⁾ појава. Велик је својих шест стопа и саразмерног је јуначког узраста. При првом сусрету око и поглед му одмах те задобију. Поглед му сече, али је ипак благ. Јасан глас му је врло љубак. По говору види се да је пун крепости и особито доброга срца. У говору му познајеш без икаквог разматања поуздање у самога себе, видиш да достојанствено и племенито мисли. Држи се као сваки горски син слободно. Јуначки, кретање му је живо, одмерено али гипко и пуно полета.

Поред све снаге му као да претеже у њему славенска добродушност и мекост. Његово је право презиме Болардић. Име Љубибратић (т. ј. онај који своју браћу љуби, дадоше му сродници онда, кад се припремао за ослобођење раје из турског јарма, и то је најпосле и сам примио. (Љубибратић то је старо презиме породично. Писац дакле није добро обавештен. Уред.) Љубибратић је сада у добу између 30 и 40 година. По озбиљности својој изгледа да је старији него што заиста јесте. По гибком кретању

са полетом рекао би да је ближе 30 но 40 година. О његовој душевној способности нарочито о томе колико војничког знања има нисам могао за један дан суда саставити. Пошто сам тек на часке с њиме говорио. Но личности, које су у свези са устаници а саме по себи су важне, говорише с поуздањем о његовој војничкој знању. Шта је он кадар то ће се показати пред нашим очима. Притрпимо се дакле са пресудом.

Најзнатнија је појава иза Љубибратића Лука Петковић, који се у околини требињској или баш у самом Требињу родио. Није на око тако као Љубибратић, али се на први поглед види, да се уме владати као вођа, да има искуства и природнога дара.

Од сунца огорело лице са дубоким борама чини, те имаш решњекта од њега. Поглед му, који испрва некаже много, кад те дуже промери, показује да је Лука бистра глава. У најжешћој ватри видео сам Луку тако исто мирна, као кад ради његов свакидашњи посао. Може му бити до близу 60 година.

У разговору, колико зна шта је и ко је, исто је тако према себи равнима као и према тако званим изображеним простодушан. За оних шест дан док сам се бавио у стану устаничком видео сам га при заједничким обедима, како је потпуно задовољан. На капи која налечи на црногореку носи двоглавог орла. Он је вођа свију устаника из долине требињничке. Кад Љубибратића не беше у табору био је он главни вођа устаника у манастиру Дужи.

Вођа је Шумљана синовац Луке Вукаловића, Трифко Вукаловић. Овај човек могао би бити модел²⁾ за штатуу³⁾ Марсову. ⁴⁾ Али опет Трифко Вукаловић

¹⁾ Херкул је био римски јунак, као наш Краљевић Марко, дакле херкуланска појава, то је другим речма јуначка појава, јуначки изглед ал изглед као најбољих јунака иначе значи и крупан крепак човек.

²⁾ Модел реч латинска то је исто што и калуп, форма, на пр. форма за колаче и т. д.

³⁾ Штатуа, кин.

⁴⁾ Марс Бог рата. Римљани су веровали у више богова па су тако узели да један господари над ратевима звали су га Марс

са својом снагом и узрастом јако импонира. Лице му је класично,⁵ но ход му и то како се држи показује да има нешто тромости у њему. Глас му је таван и пун бола.

Дивна појава средње величине то је вођа Зубаца Тома Томашевић.

Прав леп окретан човек. Чело му наметно, око живо, лети на све стране, те критикује). Ма да поред Луке Петковића и Тривка Вукловића не упада толико у очи, ипак његова реч пресуђује у његовој околини. У ратном савету пазе се јако на његове расудне речи.

Слика добродушног, јуначког војника то је вођа Грбљана из Жупе у Боци которској, Раде Бајковић. Он је средње величине сабијен ради полагано као обично старац од 60 година. Лице му је као у стара поштена шумара. Носи се сасвим другачије него остала три вође. Ови имају црвен, златом извезен прслук, а Бајковић и Љубибратић носе белу црногорску Душанку.

Раде Бајковић учинио ме је својим побратимом. Он је војевао и у устанку бокешком кад су устаници напали на кулу Горазду поред тврђе Тринита код Котора 23. окт. 1869. Раде је ту вођа био. Ја сам био послан са четом једном на стражу. Кад су Турци напали на усташе доспео сам и ја у бојни ред. Ја будем рањен. Раде већ није знао шта је доста тако га је то развеселило: „Видиш ти,“ рече ми он, и пољуби ме, „пре њом били непријатељи а сада смо више што него пријатељи, сада смо побратими“, (браћа по оружју.) Ја ни сам могао моме побри одрећи да у битци не будем, ма да сам оружан био са два „федермесера“ и једном шпанском трском. Но на жалост о битци код Дужи, нисам могао од шипрага до мога

побре доспети. Људи, који су очима гледали уверавају ме да је стари господар страشان анђар.

Осим ових, које сам набројао морам још једну важну личност споменути, Словенца, родом из Љубљане Мирослава Хубмајера. Овај је био вођа чете (цугефирер) код аустријских топџија. Сада је својевољац у Херцеговини и јунаштво својим стекао је себи лено име у читавој зељи усташкој. Устаници се вазда диве његовоме јунаштву. Нанадај устаника на турску Кулу Дријено под вођом Мирославом Хубмајером показао је какав је то човек. О томе и о Хубмајеру други пут.

Осим Љубибратића и Мир. Хубмајера ја сам за шест дана доста често био у друштву и имао посла са вођама усташким, и морам рећи, да се немогу доста да начудим памети и ваљаности тих људи. Ни на једном не да се познати, да су они крајеви четир стотине година у турскоме ропству. Добри као добра деца, гостољубиви, учтиви и за дивно чудо услужни показују се ти „барбари“ према мени и један према другом. За читаво време док сам се бавио у манастиру Дужи код толика силна света, што се тамо скупља не даде ми се ни једна прилика, да забележим икакву суровост. Ја доста добро познајем живот логорски код регуларне војске. У животу логорском код устаника ново сам нешто научио. Поред толике ракије за шест дана нисам ни једног напитог, устаника видио. У осталом више ћу шта о свему говорити чим дођем на то да опишем шта сам доживио у логору устаничком.“

изрека дакле овај човек могао би бити модел за штатуу Марса каже на просто да он изгледа тако јуначки као што је некада бог Марс изгледао.

⁵, Класично, значи савршено, што не веде онако као што само може бити.

ПОДЛИСТАК.

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

(Наставак.)

Ова је прилика добро дошла и натарошу. Он је световао општину, кад је чуваре жандаре узимала, да узме поштене људе. Но општина навлда, позивајући се на то да без хуља, што нестане никад се наћи неће. Тако је и село мислило, као и поглавари. Натарош је доказивао да баш ти чувари сами краду, али му нехтедоше веровати. Једва је продreo, да од осморице узму половину поштених.

Кад је кнез дошао у општинску писарницу дозове чуваре и каже им да му волове траже. Чувари су дужни били платити штету ако је ненађу. Они су о своме трошку тражили, али тај трошак падао је само на оне поштене чуваре, а хуље су од браће своје, добивали натраг, што на њих долази.

Но није ни само то и онај, коме је што ваљано нестало радо је додавао само да му ствар нађу, јер

ако буде судом тражио да му чувари наплате, неће добити ни полак шта вреди. Чувари ће упркос друге дати, само да им парничар мање добије.

Натарош, који се ту десило, запита чуваре које с киме ноћас по селу крстарио, патролирао. Чувари му кажу и он види да су по два хуље за себе а два поштена за себе обилазила село, и то му је доста било. Кад сви изађу напоље даде у своју собу дозвати ону четворицу поштених, запита их којим су сокаком они ишли, и дознаде да нису оним, де је кнежева кућа, но да су туда ишла двојица од хуља и још му преповедише, како су се дан пре кад је кнез световао оног што му је сланина украдена та двојица кликотала на кнежеве речи, које су кроз прозоре чули седећи на клупи у ходнику, јер кнез обично виче тако, да се по читавој кући чује, шта он

у својој соби ради. Кнезови наши држе, да то иде у кнежевство. Тиме показују да су власт, да су старешина у кући.

Нотарош каже тима поштеним чуварима, да он хоће да уђе у траг лопову ма да то није његова дужност али га је као човека некло да се тако јавно на очиглед краде и народ глоби те их позове да му на руци буду и утврди их да ником неодају а он ће с једним од њих преобучен у чуварско одело ићи у село, де су „врачари“ а друга двојица нека иду са једним хуљом чуваром напред на кад ноћу поћу кући врачаревој он ће полагао за њима се увући, да види како се то бацају карте.

Тако и би, по жељи нотарешевој нареди кнез да иду два поштена чувара и један хуља, да му водове нађу. Ови оду с вечера, а натарош са једним чуваром за њима.

На крај села Ф. стоји мала кућица. Полак крова још је управо а половина је већ одавно положена. Изгледа као оно коњ будале шванске барона Мињххаузена, кад му је стражњи труп одсечен. У кући има само једна собица и нешто кујне, која је само толико покривена колико ошак завата а даље је: горе небо, доле земља а с ребара ваздух. У тој кући живи циган Рача. То вам је омален погурен човек. Навек му је зима, те с тога носи и зими и лети кабаницу, и увек увуче главу у њу, тако да му никад очију сагледати неможеш.

Око девет сахата у вече, тако је после приповедао натарош кнезу, приспемо у село Ф. Четврт часа раније стигла су она три чувара што су пред нама отишла. Ја сам се на крај села синао с кола и дошао сам до циган Рачине куће. Сакрио сам се у јендек, који је пред кућом ископан. Ноћ беше мрачна. Поред мене пролазио је један по један човек и улазио у Рачину кућу, док их се није накупило шесторо. У соби рачиној није се видела свећа, прозорчић један, беше артијом залепљен, од куда циган Рачи да стакло купи, а ноћу је увек сламом запушен, да неби зима кроз артију пробијала, но у соби је горео жижак. За последњим од оне шесторице дођоше и наши чувари. Кад они уђу унутра, ја се полагао за њима увучем и станем за парче зида, које је остало од преког зида у кујни тако да сам могао све у кујни видети.

У соби се погађаху чувари са хуљама. Колико ћете дати на белегу пита чуваре Рача, који карте баца?

— Двадесет форината.

— То није ни колико карата. Можда ће баш оне погодити, на које недолази форинтача, а ја ћу те избацити кад нису поклопљене. Свака карта мора бити поклопљена.

— Добро — поклонићемо их, ево 32 форинта.

— Али вама фали два вола, и карте могу уједаред само за једног вола да погоде. дваред их мораш бацати, дваред се морају и покланати.

— Чувари неимадоше куда, обећаше и то.

— Е сад још једно, додаће Рача, чиј ће бити алдумаш.

— Нека бар то ваше буде.

— А ја велим, да намирите управо 70 фор. да буде равно на остају 6 фор. на алдумаш, а то је доста.

— Један од поштених чувара, код кога су новци били извади их да их даде Рачи, али овај му одговори: Ти си видим нов жандар, ти још незнаш ред. Сад ћемо угасити свећу. Мој ће касир изаћи у кујну.

Но ти несмеш знати које је. Изађеш у кујну под ошак и тамо ћеш новце дати. Рача дуну у жижак, у соби остаде црн мрак. Поштеним чуварима прођоше мрави кроз све жиле. Страшно је то бити међу лопова на невидити ни прста пред собом.

— Шта мислите сада како вам је запита Рача, који је баш пред поштеним чуварима стојао, али небојте се. То је ватра и без дима и без пуцњаве, али тако се учи у праву ићи.

Врата зашкрнаше и на поље изађе један лопош. Рача онда рече чувару у кога новац беше да изађе за њим. Овај изађе. У кујни беше мрак као и у соби, само се једна светла пруга, широка за једну шаку пружила из фуруне. Рача је метуо у фуруну жижак и тако га наместио, да само у једној прузи светли. На ту светлост мете руку лопош, који је изашао да прими новце. Тако је могао видети колико је новаца, а да га онај невиди који му новац даје.

Обојица уђу по томе унутра и кад су се мало измешали жижак се упали а на столу је стајало 6 ф. а. вр. за алдумаш.

Рача узме карте размешта их и чита из њих да ће око два сахата изјутра волови бити везани за купу, што стоји на ледина.

Ја сам видео и кад је Рача жижак у фуруну метуо и чуо сам све шта се говорило, хтео сам ићи општинској кући, да их дадем све поватати, али кад по договору нашем изађоше она два поштена жандара на поље да, као што унутри рекоше, намире коње, и ја им каза шта сам наурио они ми одговорише:

— Зар незнате господине, да и власт у овом месту није боља, још би ви страдали; у томе оделу вас би за лопова узели и затворили би вас те би било срамоте и покора, а ништа се помогло неби.

Чувари поштени оду а ја останем, да чујем, шта ће хуље диванити сада када су сами. Пришао сам тога ради ближе вратима и имао сам шта и чути:

— Дакле уватисмо и тога гласовитог кнеза, и тај се занео за оним занешеним натарошем, који држи, да му је посао ватати лопове а не новце. Другчија су се господа на нас дизала све сами рисови брате, на ево их данас у нашем цепену питоми су као питома мачка. Бадава наметан ти је овај наш натарош. Шта ће он сам да исправља свет. Али ја сам га и научио памети. Дајем му ја две стотине форината, да нејдем даље, али он неће, оправи ме већ гуд

треба, а кад сутра дан, а ја: добројтро господине како сте?

— А од гуд ти?

— Отуд, де су ми четир стотине остале. Нехте-досте да их поделимо.

— Него реци нам како од тога гуска украде во-лове?

Чувар хуља прихвати:

— Лепо. Ја сам чувар, па да су ме ухватили у авлији, ја бих рекао, да сам чуо неку ларму па ушао да видим, да се није каква хуља увукла. Тоба се дакле нисам бојао. С вашкама сам лако, мето сам сала у толико водира, (рогова) колико је вашака, па бацио пред свакога. Вашке се лате сала, али како ће из водира излизати, треба га разбити а то вашке нису кадре. Слуга је спавао на врати, али ни во, ни коњ никад неће на свога господара стати, а да се слуга пробудио, ја бих га лупио по звезли, да би му светлаци искочили и побегао из авлије па утрчао опет унутра питајући, шта је каква је то ларма и викао би и сам: Хеј недај тамо, недај тамо, лопови, лопови! Није то бадава речено: нема ти горе од кућ-њег лопова а то смо ми жандари.

За тим узе Рача да подели новце, те ће рећи. Најпре се мора извадити одавде петица за моје карте, петица оном, који је волове дотерао доведе а десетица оном, који је издао. Дакле ево мени 5. ево теби 5 и ево теби 10. Ових је десет добио хуља жандар, који је по волове дошао. Сад нам остаје још 50. Колико има вас хуља жандари тамо, да вам ваше вратимо.

— Нас четир.

— Доста богме скоро ћете нас претећи. Дакле од 70 фор. дође на вас четир 35 фор. ево вам их, па ето видиш шта нам онда остаје, на нас седам осам форината. Видиш, баш смо ти ми поштени људи.

Ја сам се скаменио кад сам ово чуо, још се они поштени праве и сетио сам се како је негда било у земљи фараоновој одакле је поврза Рачина. Тамо се дотле дотерало да је крађа занатом постала, који је

своје цехове, као и други занати имао. Ко је у себи осетио неодоливу страст да краде, али је хтео да свој посао поштено ради, тај је требао само отићи и платити порез, те добити мајсторско писмо за крађу и уписати се у цеј лоповски. Лопови су имали тада свога цехмајстора код кога се остављало све што се у Мисиру (Египту) покрало, и које хтео своју ствар натраг да добије, тај је требао само цехмајстору да се јави, па је добио своју ствар натраг, пошто је платио намет на крађу, или дао за лопова што не Бечлије веле „трингелд“, најпојницу — или прови-зију што се грошићару, адвокату или уопште посред-нику даје. Шта више краљ Рансанит удао је своју најмилију кћер за највећег варалицу, лопова, у њего-вој краљевини, који је вукао за нос и јавну и тајну полицију и све судове, те је проглашен за најнамет-нијег човека у земљи. Међутим су се она два по-штена жандара натраг вратила, дошла су да понију алдумаш, јер у рукама немају још ништа, они мо-радоше новце напред дати и ослонити се на поштење лоповско, па бар да алдумаш не погине.

Неће ли и њих Рача — даба — однети.

Ја сам по томе отишао колма и пред поноћ сти-гао сам кући. Те ето видиш, кнеже ко ти волове ук-раде и реци ми немам ли право, што нехтедох лопова чувара. Кад би среће било да нам никаквих нетреба најбоље би било, али овако, боље је поштене него хуље узимати, но и ове треба сваке године мењати и што боље на њих назити, да се непокваре да не пију, да не примају мита и. т. д. Да је, кошта није, држава би требала да се постара, да се укине тај зулум, као што је Краљевић Марко укино свадбарину. Да се она за то побрине лакше би и порез плаћали, јер овако ми плаћамо царевини 8,000 ф. а. вр. а ло-повима 2,000. Тај новац што се изда за чуваре, то се издаје на лонове. Дакле четврта форинта долази на хуље, који дембелишу, пију и ждеру само.

Сутра дан лопов жандар, још ни кући није до-шао био а већ му пасош подписан беше.

У С Т А Ј Т Е!

Просуло се вино из Маркове чаше,
Те нам порумени све брегове наше,
И у свако срце што се српско зове
Ули нову снагу и надежде нове.
То не било вино из Маркове чаше,
Већ румена зора буди земље наше:
Устајте, устајте свима зора свиће,
Сви на пос'о хајте, свима посла биће,
Та општа је кућа што се сада гради,
Највећи, најмањи нека на њој ради;

Нек не жали нико живота, имања,
Да нам кућа наша не буде најмања,
Већ да у њој могу сви заједно стати
Сви, које год роди наша српска мати.
Да нам кућа буде велика и јака,
Као што су куће осталих јунака.
На своме огњишту Србин да се греје,
А не да се грчи испод туђе стреје.
Устајте, устајте и стари и млади
Та општа се кућа општински и гради.

Љ. П. Менадовић.

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Шта нас се свет тиче, него шта бива у Херцеговини, Босни, Србији и Црној гори, то данас Србин пита и како је овај лист српски лист, то сена то ево највише и обзире. Чудне се ствари догађају, облаци се купе са свију страна, муње овде онде просепају их а громови на овом и оном крају грме. Испрема се страшна бура Српство, народ, сиротиња раја радује се громовима и облацима, та тишина досадања хоће да их угуши. „Небом свеци сташе војевати ал кнезови нису ради кавзи“, но видимо шта дан носи... — данас се ломи у Крагујевцу, а дотле ћемо, да преповедамо сва редом догађаје са истока српског, што их досад неспоменуемо. У Босни на крају око Уне према аустријској граници устанак је био нешто притајао, но у старој Србији де поп Жарко жари букти у пламену. Све карауле турске око границе србијанске у пламену су. Прибојци на води Лиму, која у Дрину утиче предали оружје. Мало даље око манастира Бање беше 18. о. м. жесток бој, погинуо један мајор и 12 коњаника турских. И око Нове-вароши беше али незнатна окршаја. У крају у Босни преко пута од Мокре Горе која је србијанско место де има телеграфска штација бије се поп Јефто. Поп Жарко и поп Јефто перу срамоту кулпинских попова.

— У Херцеговини повули су се усташе у Зубце ближе Црној-Гори, те неке новине веле, да је то исто, као да је главни табор на Цетињу. У једној битци код Требиња погинуо је Крсто Дешинић из Ерцег-Новог, беше му 28 г. а човек јуда и јуначина да бољег не беше. Вођа Лука Петковић Бокез, који је у сто битака био са 100 других из Ерцег-новске околине осветиће брата лепо.

— Добровољци Веселин Николајевић из Даља, Богомир Поповић из Зајечара, Виљем Миеш из Чешке и капетан један од 1000 гарибалдијанаца, који полазе у Херцеговину Аугуст Манешки доспу до Ерцег-Новог и упуте се даље с оружјем преко границе аустријске, но стража их опазе, гарибалдијанац стане се противити, запали револвер на то дође више стражара увате све и затворе.

Већ је месец дана, како је на Крупи распрштен усташки стан у горњој Херцеговини, де су католици, који су бој започели, и још сејчета њихова некупиле. Данас тако рећи само Срби православни војују и у Босни и у Херцеговини. Чудо да вера Србина јунаком или кукавицом прави. Бадава кад се запева: возбраној војводе, онда. Мостарски католици већ су и писмено подписали, да је њима благодет под турчином.

— У Метковићу у Далмацији иду власти у свачем Турцима на руку.

— У Љубињу су 23. о. м. Глигор Милићевић и Вујевић напали на Турке и отели на 2000 глава стоке. —

— Љубибратић био је тада на Цетињу када су Турци напали на манастир Дужи. Заступао га је Ђорђе Филиповић медицинар. Љубобратић ишао је да понуди кнезу Црногорском главну команду и да иште помоћ али се доцкан натраг вратио. Усташе су морали од грдне силе брзо побећи, те им је много ране и цебане пропало. Говори се да је овде крива стара српска неслога и отимање за господство али није истина.

— „Народни листи“ ја љају, да је један пуномоћник црногорски отишао у Беч, Берлин и Петроград, да јави да ће Црна-Гора у рат да пође. Дописници новина, који пријатељују Турској отерани су са Цетиња.

— Београдски Депутација грађана искала је да се рат огласи. Ристић је одговорио да он све оставља на мудрост кнежеву.

— До сад је свагда видиски паша потписивао признаницу на данак Србије, који се у полугодишњим ратама полаже. Овога семестра пак враћена је признаница натраг, и иште се попис великог везира. Данак је обустављен.

— Велики везир протестовао је код српског министра спољашњих послова, што се трпи у Србији Ђока Влајковић.

кога везир назива највећим бунтовником. Одговор ће му бити — поход у Босну.

— „Преси“ телеграфшу из Новог да су се турској војсци придружили многи католици босански да устанак угуше.

Из Босне јављају да је Турчин диго на оружје све што се дићи може, покупио је башибозуке од 45—55 година. Дервиш паша је досад 30.000 оваца и 10.000 коња од раје отео а стотинама деце српске сасекао. Турци су устали да Српство истребе и Србија ако допније дође доћи ће на гроб сарањеног српства у Босни. У Сарајеву хтедохе Турци све хришћанске куће попалити. Сељаци око Сарајева несмеду никуд из куће. Турци пераде ништа друго него фишке мотају и старо оружје прерађују.

18. о. м. у Босни од Мотаице планине па до крај Козаре нуз реку Уну према аустријској међи беше на 29 места крвавих сукоба. У Подградцима беше најжешћа битка, на 400 пешака и 200 коњаника удари 170 лоше оружаних усташа и надби Турке. Пало је ту 45 Турчина и 25 Србаља осим рањених. У тим бојевима пале су крвопије Аџа-Ибрахим Гунић и Аџилапура. Поп Жарко расчистио све крајеве куда је прошао. До 21. о. м. био је од Нове Вароши до Мокре Горе с ове стране Лима све освојио 22. о. м. предао се поп Жарку на подножју ломне Мајевине према Лозници један табор саурски. „Жарко има сада 1200 момака и иде у Арбанашку, да ову диже.

У унутрашњости је народ страшно узрујан особито како су Турци близу Ужице код Стоца у Србију продри. На народну скупштину стигло је више од 200 телеграма, у којима се пита када ће скупштина огласити рат Турској.

Са бојишта самог ово су новији гласови:

19. о. м. код Ђурђевић стубова а 21. код Берана у Васојевићима беху жестоки бојеви. Од турака погинуло 130, а рањених преко 300 од усташа мртвих 20, рањених 26. Ђурђевице стубове и села око Берана Турци су попалили. 23. било је жестоког боја око Никшића код Озриничке куле де је јузбаша од исте погинуо код Торњавице на Растовачи око Риђана Турци сузбијени у град 24. о. м. букнуо је устанак и око Градачца и Брчка. Поред свију незгода и великих киша усташе се једнако чаркају под Прогором Козаром Мотаицом. У том чаркању погибе чувени крвопија Јаирбег Кулин — бег. Устанак се шири. Усташе хоће слободу или смрт.

24. о. м. беше битка код Цеплице близу Билећи. Турака погибе преко 160 а усташа преко 20. 25. о. м. беше близу Добра жесток бој од јутра до мрака. У боју било је 3000 редовне турске војске с батеријом топова а усташа 700. 25. о. м. ударе Шаранци на Пренчане и попале карауле. Истог дан беше бој код Колашина. На Бобову близу Преваља и тај дан и сутра дан 26. о. м. престане је бој трајао. Турци из Никшићског града ударе 25. о. м. на село Озриниће, но узмакоше натраг са знатним губитком пошто упалише неколико кућа 26. о. м. на путу у Требиње усташе су отели 20 коња. Две карауле на зубцима тога дана топовима бише. 27. о. м. ударио је Пеција са 800 усташа код Огорелице на Турке градишчане. Турци распрштени. Тај дан и ноћ непрестано вукоше Турци мртве и рањене у Градишкју. Истог дана беше цео дан битке на Зупцима. Турака мртвих 80.

— И у Бугарској тиња. На Балкану појавио се четобаша Ила, који је 1868. године био вођа Бугара усташа, а у Београд су дошла три Бугарина, од ових један архимандрит, које је послао одбор Бугара, који спрема устанак на Балкану.

Кнез је за председника скупштине поставио Љ. Каљевића за подпредседника Димитрија Јовановића. За главног заповедника целе српске војске наименован је Милојко Лешњанин, који је био војени министар кад је Ристић место кнеза у земљу владао. Милојко је добио тада орден од руског цара.

О преговорима међу устаницима и Серверпапом, који је издао прокламацију у Мостару, да ће одсад бити правде и хришћанима у земљи и којој нико не верује не чује се ништа. Држи се да устаници неће ни ићи на састанак са Серверпапом и конзулима. Они ишту да се комисија састане на устаничком или аустријском земљишту, а на то опет неће Турска пристати. Херцеговци су издали проглас у коме кажу да ће положити оружје само онда ако Босна и Херцеговина буду кнежевина као Србија.

Са крагујевачке скупштине када ово пишемо само се то јавља, да је 29. о. м. држао кнез предстојну беседу, у којој је рекао да је сада озбиљно време и препоручио скупштини да се сложи са министрима после је рекао да ће се скупштини поднети различити предлози, дакле неће се распустити. Очекује се на адресу, то јест на одговор кнежев на ову беседу. Ови што су данас у власти у скупштини кад су лане само у већини били искали су да кнез изврши задатак Србије, сада су и у већини и у власти видимо јел им било да задатека или до власти.

— Више пута је јављено да Херцеговци пуге заробљене, многи се томе чудили али то има свога плода. Ево да је тако: Кад је један заузет кренуше се устаници на села Љубовић у којима се Омер-бег-Љубовић са 100 наоружаних Турака и до 300 своје чељади зотворио и утврдио. Кад су га опколили позову га, да им се на веру преда и оружје положи, а њему и дружини као и чељади ништа учинити неће. Паметни Омер бег без да крв пролева и с браћом се бори, поверује вери и преда се. Њему се ништа не догоди и он слободно хода, а сам је од добре воље сву своју имовину између осталог 1500 оваца и коза, као и до 500 говеда и коња устаницима предао, да им за време устанка послужи, а ако се и кад земља од Османлија ослободи, да му незабораве. Устаници су му преко свега признаницу дали, и да ће му земља и народ, кад сам свој и слободан буде све намирити.

Стратимировић је још у Београду, и дао је направити себи и своје ађутанту Андрији Книћанину, сину чувенога Книћанина Стеве, униформу, под којом ће ићи у рат. Униформе оу, шајкашке боје, само што око плаве блузе имају црвени пас, на глави француску капицу, на ногама чизме. Кажу да ће Стратимировић са силним добровољцима и батеријом топова сад у суботу поћи но не зна се куда.

— Прекјуче је био код Ђоке Влајковића један Пољак чувени војник са устанка пољског, и понудио му своје услуге с обећањем да је готов саставити многобројну пољску легију која би ишла на бојно поље против Турака. Да ли га је Ђока примио и под којим условима, то не знамо.

— У понедеоник на подне отправљени су одавде они Турци, (међу њима један тешко рањен), који су провалили у српску границу, па их је српска војска похватала. Отправљени су у Земун.

— Ђока Влајковић прекјуче се вратио са Дрине, где је нове чете отправио куда треба. Враћајући се из Шапца на лађи „Марошу“ затекао је у лађи једно друштво странаца, који се у осећању човечности нађоше побуђени, купити међу путницима на лађи прилоге на устанике, и тако часом скупише 10 ф. и 1. дукат, те предадоше новце Ђоки.

— Познато је, да су на скупштину овогодишњу изабрани осим осталих и Адам Богосављевић и Аксентије Ковачевић, познати обојица, први као комунац, други као човек, који је „саблазнио“ зимњу скупштину. Сељаци, који су их бирали, знајући како стоје записани код власти, дали су им добровољну пратњу до Крагујевца, и одатле ће их после скупштине пратити до куће „да им не би ни длака с главе фалила.“

— Полиција београдска држала је некако у оно доба, кад се и код змаја Јовановића преметало, преметачину у стану Абердара-Кујунџића, но није могла ништа наћи.

— Један сељак из Обреновца обвезао се пред среским капетаном, да ће, чим се Србија зарати с Турцима, поштомити на ратне цели 50 волова и 30.000 ова жита.

— Сад је истина, да се неколико фамилија преселило из Београда у Земун, но те су фамилије све семитског порекла, који воле Србију дотле док је могу на миру сести, а чим засмрди барут у њој, они јој окрену леђа. Па ти би још хтели, да им се еманципација удели у Србији!

— Пре неколико дана прошао је кроз Трст, одлазећи у Херцеговину, као кореспондент „Тајмса“, г. Стилман, консул американски у Криту, за време устанка критског. Г. Стилман је муж човекољубив и правдољубив, који је задобио својим владањем у Криту благодарност свакога Јелина. А уверени смо, да ће са истим симпатијама пратити и овај устанак, кога је изазвала, на несрећу, сад у другом хришћанском пределу иста зла управа.

— Пронеси се глас да је Србија упитала у Бечу, би ли могла добити до 80000 пушака острагуша, које би онда купила, кад би се са Турском заратила. Ово су старе острагуше пре, кројене од пређашњих пушака на капелу, и има их од три сорте, а најскупља је комад 8 фор., од ових пушака вели неки да су и Карлисте купили.

На завршетку листа дође телеграм Кнежева престолна беседа у Крагујевцу узла се у мудрост Султана и дипломатије да ће повратити мир у Херцеговину и Босни, о помоћи браћи ни спомена. Чивутарија ликује.

У седници од 27 о. м. закључио је учитељски збор у Новоме-Саду, да подпомаже издавање учитељског Листа као додатак „Гласу народа“ по предлогу, који је у томе листу донешен. Лист би се имао звати „Глас учитеља.“

Јављајући ово додајемо да смо вољни од 1. октобра о. г. покренути поменути лист те позивамо овим сву господу учитеље, да се постарају да се до то доба накупи 200. претплатника. Цена ће листу заједно са Гласом народа до краја године бити 1. фор.

Ово је најзгоднија прилика да се покаже, хоће ли учитељи да имају свога листа. Ова четвртина нека иде тако а после са новом годином покаже ли се снаге нека и за себно излази. Ми би први били који би се томе обрадовали.

Уредништво „Гласа народа“.

О Г Л А С.

А ГЛЕ ПОМОЋИ

за оне који желе зими топлу збућу.

Код мене се може добити таке коже, да се све чуди човек како је добра за зиму.

Ова је кожа телећа (Behaarte Wickskalbsfelle) и лице јој је као викселедер а унутра дође длака и та је длака као на телету и то тако држи топлоту да човек у нај већој зими може без богуша путовати или у дућану стојати.

Цена овој кожи је само 7—8 форинти или 3 фор. 35 н. фунта а може из једне коже да изађе 3 пара ципела велики.

Ко жели одови кожа имати нек се обрати на мене што скопје и нека пошље од сваког комада форинту у име капаре.

У Мољу (Mohol)

С поштовањем
Милан Лолић